

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 18^{ης} ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1944

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΜΑΝΤΟΥ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Τὴν 18ην Νοεμβρίου 1944 συνήλθεν εἰς ἕκτακτον συνεδρίαν ἡ ὀλομέλεια τῆς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ὁποίαν μετὰ εἰσήγησιν τοῦ προέδρου κ. Κωνσταντίνου Ἀμάντου ἐδόθη ὁ λόγος εἰς τὸν ἀκαδημαϊκὸν κ. **Κωνστ. Ζέγγελην**, ὅστις ὠμίλησεν ἔχων ὡς θέμα: « Ὁ Einstein ὡς κοινωνικὸς καὶ πολιτικὸς φιλόσοφος ». Ἡ ὁμιλία ἔχει ἐν περιλήψει ὡς ἑξῆς:

Ὁ Einstein δὲν ὑπῆρξε μόνον μέγας ἐπιστήμων, ἀλλὰ καὶ κοινωνικὸς ἀπόστολος κηρύττων τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀλληλεγγύην, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν.

Κῆρυξ διαπρύσιος τῆς Εἰρήνης ἐπολέμησε τὸ σύστημα τῶν ἐξοπλισμῶν καὶ τῆς στρατιωτικῆς θητείας, ὑπέρμαχος τοῦ διακανονισμοῦ τῶν διεθνῶν διαφορῶν διὰ διαιτησίας.

Εἰς ὁμιλίαις, ἄρθρα καὶ ἐπιστολάς, ἀνέπτυξεν εἰς διαφόρους περιστάσεις τὰς γνώμας του ἐπὶ φλεγόντων κοινωνικῶν ζητημάτων, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πολιτικὴν, τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, τοὺς πολέμους, εἰς τὴν Γερμανίαν τῶν ναζιῶν, εἰς τὸ ζήτημα τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ἄλλα.

Ἰσραηλιτικῆς καταγωγῆς, ἐσυνέχισε τὰς μαθητικὰς σπουδὰς του εἰς Ἑλβετίαν, ὅπου ἀπέκτησε καὶ τὴν ἐλβετικὴν ὑπηκοότητα. Τὸ 1909 διορίζεται καθηγητῆς εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῆς Ζυρίχης. Ἡ ταχέως ἀποκτηθεῖσα φήμη του τὸν φέρει τὸ 1913 εἰς Βερολῖνον μέλος τῆς Πρωσικῆς Ἀκαδημίας καὶ διευθυντὴν τοῦ περιωνύμου Ἰνστιτούτου τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν. Τὸ 1921 τοῦ ἀπονέμεται τὸ βραβεῖον Nobel.

Φιλελεύθεραι αὐτοῦ ἐκδηλώσεις τὸν ἀναγκάζουν τὸ 1933 νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Γερμανίαν καὶ ἀποστέλλει τὴν παραίτησίν του ἀπὸ ἀκαδημαϊκός. « Ἐφ' ὅσον », γράφει « μοῦ εἶναι ἐφικτὸν θὰ ζήσω μόνον εἰς χώραν ὅπου δι' ὅλους τοὺς πολίτας ἄρχει ἡ ἐλευθερία. Ὁ ὅρος αὐτὸς δὲν πληροῦται εἰς τὴν Γερμανίαν ».

Ὑπῆρξεν ἐκ τῶν θερμότερων ὑπερμάχων τῆς ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν Ἑβραίων, καὶ μετέβη εἰς Ἀμερικὴν διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰς ὑλικὰς βάσεις τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Παλαιστίνης.

Μία πνοὴ διαπνέει τὴν σκέψιν καὶ τὴν δρᾶσίν του. Ἡ πνοὴ τῆς αἰσιοδοξίας.

Ἐχει πίστιν εἰς τὴν ζωὴν. Ἐκεῖνος, γράφει, ποὺ φρονεῖ καὶ λέγει ὅτι ἡ ζωὴ δὲν ἔχει κανὲν νόημα, εἶναι ὄχι μόνον δυστυχῆς, ἀλλὰ καὶ ἀνάξιος νὰ ζῇ.

Τὸ νόημα τῆς ζωῆς δι' αὐτὸν εἶναι ἡ ἐπιδιώξις τῆς πραγματοποιήσεως τῶν

ιδανικῶν του· τοῦ καλοῦ, τοῦ ὠραίου, τοῦ ἀληθοῦς, καὶ πιστεύει εἰς τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν τῆς ἐπιστήμης.

Τὸ πολιτικόν του ἰδεῶδες εἶναι ἡ Δημοκρατία καὶ ὡς τὸ καλύτερον ὑπόδειγμα αὐτῆς θεωρεῖ τὴν Ἀμερικανικὴν Δημοκρατίαν.

Ἐξαίρει τοὺς Ἀμερικανούς. Ὁ ἄμερικανός, λέγει, σκέπτεται περισσότερον ἀπὸ τὸν εὐρωπαῖον τὸ μέλλον, τὸ ἔσεσθαι, καὶ ὀλιγώτερον τὸ εἶναι· εἶναι ὀλιγώτερον ἀτομιστῆς καὶ ἔχει περισσότερον ἀπὸ τὸν Εὐρωπαῖον ἀνεπτυγμένον τὸ αἴσθημα τῆς ἀλληλεγγύης. Κατακρίνει σφοδρῶς τὸ ζήτημα τῆς ἀπομονώσεως. Ἐὰν ἐπιμείνῃ εἰς αὐτὸ ἡ Ἀμερική, τοῦτο φοβεῖται ὅτι θ' ἀποβῆ ἄποτε πρὸς ὄλεθρον τοῦ πολιτισμοῦ.

Ὡς τὸν κυριώτερον ἔνοχον διὰ τὴν ἐξακολούθησιν τῶν πολέμων καταγγέλλει τὸν ὑπέρμετρον ἔθνικισμὸν, ὅστις ἀνεπτύχθη εἰς τοὺς καιροὺς μας.

Χαρακτηρίζει ἀξίας οἴκτου τὰς ἀποτυχίας τῶν διασκέψεων, ὅσαι ἔγιναν ἕως τῶρα διὰ τὸν ἀφοπλισμὸν. « Ἄν δὲν ἀφοπλισθῶμεν ὅλοι «λέγει» ἡ τύχη μας θὰ εἶναι ἐκείνη πού ἀξίζομεν ».

Ὡς πολιτικός, ὡς φιλόσοφος, ὁ Einstein προφητεύει τοὺς κινδύνους τῆς ἀνθρωπότητος ἕνεκα τοῦ πολιτικοῦ μένους τῆς ἐποχῆς του τῆς αὐτοκαλουμένης ἐποχῆς πολιτισμοῦ. Παρὰ ταῦτα ἡ πίστις του εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐπιστήμην τὸν πληροῖ αἰσιοδοξίας.

Ὡς ἐπιστήμων μὲ τόλμην, ζητεῖ καὶ κατορθώνει νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ σκοτεινὰ μυστήρια τῆς Δημιουργίας, ἀποτελῶν μετὰ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Νεύτωνος τὴν λαμπροτέραν τριάδα τῶν ἐρευνητῶν τοῦ ἀγνώστου.

Τὸν κόσμον τοῦ μέλλοντος, τὸν ὁποῖον προφητεύει ὁ Einstein, τὸν εἰρηνικὸν καὶ φιλοπρόοδον ὅπου ἡ ἀρετὴ θὰ θριαμβεύῃ πανταχοῦ, θὰ τὸν ἰδῆ ποτε ὁ κόσμος, καὶ πότε; Θὰ τὸν ἰδῆ, ὅταν ὁ ἄνθρωπος κατορθώσῃ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ ἐγὼ του, καὶ ζῆ, σκέπτεται καὶ δρᾷ ὅχι διὰ τὴν ἀτομικὴν του μόνον ὑπαρξίν, ἀλλ' ὡς μέλος τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Καὶ τὸ κατόρθωμα τοῦτο ἀναμένομεν περισσότερον ἀπὸ τοὺς μορφωμένους, τοὺς ἐπιστήμονας καὶ τοὺς αἰσιοδοξοῦντας διὰ τὴν ζωὴν.

Ἡ ἐπιστήμη εἶναι φῶς καὶ ἡ αἰσιοδοξία εἶναι φῶς. Ἡ ἀπαισιοδοξία εἶναι σκότος, μαρασμός· εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τῶν ἠττοπαθῶν τῆς ζωῆς. Αἰσιοδοξοῦνται οἱ ἄρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι. Ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης, οἱ Στωϊκοὶ καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ὡς καὶ μεταξὺ τῶν νεωτέρων ἰδιαίτερος ὁ Σπινόζα, ὁ Γκαίτε, Leibnitz κ. ἄ.

Ἐχὼν πίστιν εἰς τὴν ζωὴν καὶ αἰσιόδοξος ὁ Ροῦσβελτ, ἐπάλασε, ἠγωνίσθη καὶ ἐνίκησε τὸν ἀπαίσιον δαίμονα πού παρέλυσεν τοὺς πόδας του· καὶ πλήρης ζωῆς περιέρεται τὴν ὑφήλιον πρὸς διάσωσιν ἄλλου δεινοπαθήσαντος ἀσθενοῦς, τῆς Ἑλευθερίας.

Κατ' ἐξοχὴν αἰσιόδοξος ὑπῆρξε καὶ ἄλλος μεγάλος πολιτικός—Ἕλλην αὐτὸς— καὶ εἰς τὴν αἰσιοδοξίαν του, κατὰ μέγα μέρος, ὀφείλεται ὅτι κατόρθωσε νὰ μεγαλώσῃ καὶ δοξάσῃ τὴν Ἑλλάδα.

Θαρσεῖν χρή, τάχ' αὔριον ἔσεται ἄμεινον.